

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.90>

УДК 657:004

Т. О. Мулик,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри аналізу та аудиту,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1109-2265>

Л. М. Дриманова,

PhD, старший викладач кафедри аналізу та аудиту,

Вінницький національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3854-1104>

РОЗВИТОК ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

T. Mulyk,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Analysis and Audit, Vinnytsia National Agrarian University

L. Drymanova,

PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Analysis and Audit, Vinnytsia National Agrarian University

DEVELOPMENT OF ACCOUNTING AND CONTROL OF FINANCIAL RESULTS IN THE CONTEXT OF DIGITAL TECHNOLOGIES

У статті досліджено трансформацію обліку та контролю фінансових результатів підприємств в умовах цифровізації економіки. Обґрунтовано, що поширення цифрових технологій змінює зміст бізнес-процесів, джерела створення вартості та підходи до управління, що зумовлює необхідність концептуального переосмислення категорії «фінансовий результат». Доведено, що в цифровому середовищі фінансовий результат доцільно розглядати як інтегрований показник створення економічної цінності, сформований під впливом як фінансових, так і нефінансових чинників, пов'язаних із використанням цифрових активів, даних та інноваційних бізнес-моделей. Проаналізовано роль електронного документообігу як базового інструменту цифровізації обліково-аналітичних процесів в Україні та визначено його значення для підвищення оперативності, точності й прозорості формування доходів і витрат. Розкрито вплив ключових цифрових технологій — RPA, хмарних рішень і SaaS, Big Data, штучного інтелекту (ШІ), блокчейну та IoT — на автоматизацію облікових процедур, алгоритмізацію розрахунків, розвиток аналітики та прогнозування фінансових показників. Встановлено, що цифрові платформи забезпечують інтеграцію фінансового та управлінського обліку, формування фінансових результатів за центрами відповідальності, сегментами діяльності, проектами й каналами збуту. Обґрунтовано доцільність переходу від ретроспективного до аналітико-прогнозного підходу в оцінюванні результативності діяльності підприємства. Досліджено розвиток системи контролю фінансових результатів на засадах ризик-орієнтованого підходу, автоматизованих контрольних процедур, цифрового аудиту та безперервного моніторингу. Визначено значення кібербезпеки як обов'язкової складової сучасної системи контролю. Запропоновано напрями удосконалення методології обліку та контролю з урахуванням галузевої специфіки підприємств. Доведено, що комплексна цифрова трансформація обліково-контрольної системи сприяє підвищенню достовірності фінансової

інформації, прозорості діяльності та ефективності управлінських рішень в умовах цифрової економіки України.

The article examines the transformation of accounting and control of financial results of enterprises in the context of the digitalization of the economy. It is substantiated that the widespread adoption of digital technologies changes the content of business processes, sources of value creation, and management approaches, thereby necessitating a conceptual reconsideration of the category of “financial result.” It is proven that in the digital environment, the financial result should be interpreted as an integrated indicator of economic value creation formed under the influence of both financial and non-financial factors related to the use of digital assets, data, and innovative business models. The role of electronic document management as a fundamental tool for the digitalization of accounting and analytical processes in Ukraine is analyzed, and its importance for increasing the efficiency, accuracy, and transparency of income and expense recognition is determined. The impact of key digital technologies — Robotic Process Automation (RPA), cloud solutions and Software as a Service (SaaS), Big Data, Artificial Intelligence (AI), blockchain, and the Internet of Things (IoT) — on the automation of accounting procedures, algorithmization of calculations, development of analytics, and forecasting of financial indicators is revealed. It is established that digital platforms ensure the integration of financial and management accounting and enable the formation of financial results by responsibility centers, business segments, projects, and distribution channels. The expediency of shifting from a retrospective to an analytical and predictive approach in assessing enterprise performance is substantiated. The development of the financial results control system based on a risk-oriented approach, automated control procedures, digital audit, and continuous monitoring is investigated. The importance of cybersecurity as an essential component of the modern control system is emphasized. Directions for improving accounting and control methodology, taking into account industry-specific features of enterprises, are

proposed. It is proved that a comprehensive digital transformation of the accounting and control system enhances the reliability of financial information, transparency of activities, and effectiveness of managerial decision-making in the digital economy of Ukraine.

Ключові слова: *облік фінансових результатів, контроль фінансових результатів, цифровізація, цифрові технології, хмарні рішення, Big Data, штучний інтелект, блокчейн.*

Keywords: *accounting of financial results, control of financial results, digitalization, digital technologies, cloud solutions, Big Data, artificial intelligence, blockchain.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На нинішньому етапі економічного розвитку спостерігається інтенсивна інтеграція цифрових технологій у всі напрями функціонування підприємств, що суттєво трансформує підходи до формування, обліку та контролю фінансових результатів. Автоматизація бізнес-процесів, використання хмарних сервісів, аналітики великих даних, штучного інтелекту (ШІ) та електронного документообігу змінюють традиційну методологію бухгалтерського обліку, зумовлюючи перехід від ретроспективної фіксації господарських операцій до оперативного аналізу та прогнозування результатів діяльності. У таких умовах облік і контроль фінансових результатів мають забезпечувати не лише достовірність звітної інформації, а й формування аналітичної бази для стратегічного управління підприємством.

Водночас практика свідчить про наявність низки проблем, пов'язаних із недостатньою адаптацією існуючих обліково-контрольних систем до цифрового середовища, фрагментарністю автоматизації, відсутністю єдиних підходів до інтеграції інформаційних систем, а також зростанням ризиків інформаційної безпеки та якості даних. Невирішеними залишаються питання

методичного забезпечення відображення фінансових результатів в умовах цифровізації, трансформації контрольних процедур у режим безперервного моніторингу та підготовки фахівців, здатних працювати з новими технологіями. Це зумовлює необхідність наукового обґрунтування напрямів розвитку обліку та контролю фінансових результатів з урахуванням можливостей і викликів цифрових технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку обліку та контролю фінансових результатів в умовах цифрових технологій активно досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями, що зумовлено зростаючим впливом цифровізації на інформаційні, аналітичні та управлінські процеси підприємств. Так, Г. Мисака та К. Нарсія [1] у своєму дослідженні обґрунтували необхідність використання автоматизованих систем обліку для підвищення точності формування фінансових результатів і оперативності управлінських рішень. Г. Булкот та В. Курачик [2] довели, що цифровізація істотно трансформує підходи до обліку доходів, витрат та фінансових результатів підприємства, підвищуючи його аналітичну цінність і роль у системі управління. Т. Гайдучок, С. Вітер та Ю. Гданська [3] дослідили підходи до обліково-аналітичного забезпечення підвищення ефективності управління фінансовими результатами, серед яких особлива увага відводиться інноваційному підходу на основі індикаторів - аналіз на основі великих даних (Big Data) та інтеграції ІІІ.

Питання трансформації бухгалтерського обліку під впливом сучасних інформаційних технологій розглядає Ю. Маначинська [4], яка обґрунтовує, що цифровізація бізнесу супроводжується перебудовою економічних процесів та потребує адаптації облікових і звітних систем до нових умов функціонування. О. Євсєєва, Н. Іванова та О. Скорба [5] досліджують вплив цифрових інновацій на ефективність бухгалтерського обліку в Україні, підкреслюючи, що впровадження інформаційних технологій сприяє підвищенню оперативності обробки даних, точності аналітики та якості управлінських рішень. Питання модернізації обліку в умовах цифрової

економіки висвітлює О. Шмигель [6], яка акцентує увагу на необхідності інтеграції інформаційних систем, автоматизації бізнес-процесів та використання роботизованих технологій для підвищення результативності діяльності підприємств. Дослідження М. Березівської [7] присвячене розвитку організації бухгалтерського обліку під впливом технологічних змін, де доведено, що традиційні підходи до обробки облікової інформації трансформуються під дією цифрових платформ, Інтернету речей і блокчейн-технологій. І. Орлов [8] аналізує роль електронного документообігу в оптимізації бізнес-процесів, доводячи, що цифрові системи управління документами забезпечують інтеграцію обліку, контролю та аналітики в єдиному інформаційному середовищі. Значну увагу використанню хмарних технологій в обліку приділяють І. Вагнер, О. Сарахман та Р. Шурпенкова [9], які обґрунтовують доцільність застосування cloud-рішень для моделювання, прогнозування та забезпечення доступності фінансової інформації в режимі реального часу. Вплив ІІІ на облік і аудит досліджує Н. Приймак [10], яка зазначає, що технології ІІІ, Big Data та машинного навчання змінюють підходи до контролю, аналізу ризиків і формування фінансової звітності.

Трансформація контрольних функцій під впливом цифровізації є окремим напрямом наукових розвідок. Зокрема, у працях Н. Здирко, Т. Мулик та Я. Мулик [11] систематизовано переваги й ризики інтеграції ІІІ в аудит. Паралельно з цим, Н. Здирко, Т. Мулик, Я. Іщенко та Л. Дриманова [12] обґрунтували поетапний алгоритм модернізації внутрішнього контролю — від стратегічної діагностики до впровадження новітніх технологій і моніторингу, надавши практичні рекомендації для адаптації систем до цифрових умов.

Наявні наукові напрацювання підтверджують, що цифрові технології стають визначальним чинником розвитку обліку та контролю фінансових результатів, однак потребують подальшого дослідження методичного забезпечення їх інтеграції, адаптації облікової політики підприємств і

формування нових підходів до аналітичного та контрольного супроводу управління.

Попри вагомий доробок наукових досліджень, присвячених цій проблематиці, цифровізації бухгалтерського обліку та розвитку систем внутрішнього контролю, чимало теоретичних і практичних питань і досі опрацьовані не в повному обсязі. Зокрема, потребують подальшого наукового обґрунтування питання комплексної інтеграції цифрових технологій у методологію обліку фінансових результатів з урахуванням галузевої специфіки підприємств.

Невирішеною залишається проблема адаптації традиційних обліково-контрольних моделей до умов цифрового середовища, де фінансові результати формуються в режимі реального часу, а інформаційні потоки характеризуються високою швидкістю, різномірністю та значними обсягами даних. Потребують уточнення підходи до документування, верифікації та аудиту цифрових транзакцій, а також методи забезпечення достовірності фінансової інформації за умов автоматизованої її генерації.

Крім того, недостатньо розробленими є організаційно-методичні засади побудови системи внутрішнього контролю фінансових результатів у цифровому середовищі, зокрема щодо розподілу відповідальності між людиною та автоматизованими системами, оцінки ризиків цифровізації та формування нових компетентностей облікового персоналу.

Таким чином, подальших досліджень потребує розроблення цілісної концепції розвитку обліку та контролю фінансових результатів в умовах цифрових технологій, що поєднувала б інноваційні інструменти обробки даних із традиційними принципами бухгалтерської методології та забезпечувала підвищення аналітичності, оперативності й надійності управлінської інформації.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування та розвиток методологічних засад трансформації обліку і контролю фінансових результатів підприємств в умовах цифровізації

економіки, а також розроблення практичних рекомендацій щодо їх удосконалення з урахуванням галузевої специфіки діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний розвиток економічних систем відбувається в умовах активного поширення цифрових технологій, які проникають у всі напрями діяльності підприємств і суттєво змінюють зміст бізнес-процесів, підходи до управління та механізми ухвалення управлінських рішень. За таких умов система обліку та контролю фінансових результатів також зазнає глибокої трансформації, оскільки з'являються нові можливості щодо формування, опрацювання, аналізу та використання фінансової інформації.

Унаслідок цих змін трансформується не лише інструментарій обліково-аналітичних та контрольних процесів, а й теоретичні засади трактування ключових економічних категорій, що лежать в основі оцінювання результативності діяльності підприємства. Насамперед це стосується категорії «фінансовий результат», зміст якої в умовах цифровізації потребує концептуального уточнення та розширення.

Необхідно зазначити, що цифровізація господарської діяльності змінює джерела формування вартості, структуру активів, характер бізнес-моделей та швидкість здійснення операцій. Сучасні підприємства все частіше створюють економічну цінність за рахунок нематеріальних ресурсів — даних, цифрових платформ, інтелектуального капіталу, програмного забезпечення, клієнтських екосистем та мережевих ефектів. У зв'язку з цим фінансовий результат уже не може оцінюватися виключно через показники реалізації матеріальних товарів або традиційних послуг, а повинен враховувати вплив цифрових активів, інноваційних сервісів і довгострокової цифрової взаємодії з клієнтами.

Крім того, цифрове середовище забезпечує безперервне генерування великих обсягів даних у режимі реального часу, що трансформує сам підхід до визначення фінансового результату: від періодичного підбиття підсумків — до постійного моніторингу результативності діяльності. Це дає змогу

оперативно оцінювати ефективність бізнес-процесів, прогнозувати фінансові показники та своєчасно коригувати управлінські рішення.

Таким чином, у цифровій економіці фінансовий результат доцільно розглядати як інтегрований показник створення економічної цінності, сформований під впливом як фінансових, так і нефінансових факторів, що генеруються цифровими технологіями, інноваційними бізнес-моделями та інформаційними ресурсами підприємства, що зумовлює необхідність удосконалення методології бухгалтерського обліку та контролю з урахуванням нових джерел вартості та цифрових форматів господарської діяльності.

У системі обліку та контролю фінансових результатів ключова роль відводиться електронному документообігу (ЕДО), який є фундаментальним інструментом цифровізації. ЕДО автоматизує обмін, зберігання та обробку документів у цифровому форматі, інтегруючись з хмарними сервісами, ІІІ та Big Data для підвищення ефективності обліку [13].

В Україні ЕДО еволюціонував (табл. 1) від затвердження організаційно-правових основ ЕДО та правил його використання (2013 р.) до повноцінних систем для держустанов (2018 р.), стаючи основою діджиталізації [14].

Таблиця 1. Етапи становлення та розвитку ЕДО в Україні

Рік	Подія / Нормативний акт	Ключовий результат та значення
2003	Закон «Про електронні документи та електронний документообіг»	Закладено організаційно-правові основи. Визначено обов'язкові реквізити е-документа та прирівняно електронний підпис до власноручного.
2003	Закон «Про електронний цифровий підпис» (ЕЦП)	Надання е-документам юридичної сили. Електронний та паперовий формати документа визнано рівнозначними оригіналами.
2017	Положення НБУ про застосування е-підпису та е-печатки банками	Розширення ЕДО на банківський сектор. Запровадження можливості подання податкової звітності онлайн згідно з Податковим кодексом.
2018	Постанова КМУ № 55 «Деякі питання документування управлінської діяльності»	Масштабний перехід державних установ на ЕДО. Затвердження єдиного формату документообігу для органів виконавчої влади.
2018	Закон «Про електронні довірчі послуги»	Впровадження КЕП (кваліфікованого електронного підпису) замість ЕЦП. Поява сучасних методів ідентифікації (MobileID, BankID).

Джерело: сформовано авторами за джерелом [14]

Інтеграція ЕДО у процеси бухгалтерського обліку доходів, витрат та фінансових результатів, дозволяє оптимізувати збір, обробку та зберігання

фінансово-економічної інформації, підвищуючи її точність, оперативність і доступність.

У системі електронного документообігу облік доходів і витрат здійснюється через автоматизоване формування та реєстрацію електронних первинних документів, таких як рахунки-фактури, акти виконаних робіт, накладні, а також внутрішніх фінансових документів (звітів про доходи, витрати, оборотних відомостей). Ключові переваги ЕДО при веденні такого обліку, на нашу думку, наступні:

- *оперативність і швидкість обробки інформації* – документи передаються та реєструються у реальному часі, що дозволяє керівництву швидко реагувати на зміни у фінансових потоках;

- *точність і контроль* – електронна система зменшує ризик помилок у розрахунках, дублювання даних та втрати документів, забезпечуючи контроль за кожною транзакцією;

- *аналітичні можливості* – автоматизоване накопичення даних дозволяє формувати різноманітні звіти щодо доходів, витрат та фінансових результатів (прибутку чи збитку) у будь-який момент часу;

- *інтеграція з іншими системами* – ЕДО може бути інтегрована з ERP-системами, банківськими сервісами та податковими платформами, що забезпечує повну прозорість та відповідність фінансового обліку вимогам законодавства.

Таким чином, впровадження ЕДО в обліково-аналітичні процеси підприємства не лише оптимізує облік доходів і витрат, а й підвищує ефективність управління фінансовими результатами, сприяючи прийняттю обґрунтованих управлінських рішень та підвищенню фінансової стійкості підприємства.

Під впливом цифрових технологій здійснюється трансформація бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю фінансових результатів підприємства. Вона відбувається не лише на технологічному, а й на методологічному рівні: змінюються принципи обробки інформації,

посилюється інтеграція підсистем обліку, зростає роль аналітики та прогнозування.

Детальніше проаналізуємо ключові напрями удосконалення обліку та контролю фінансових результатів у процесі цифрової трансформації (рис. 1).

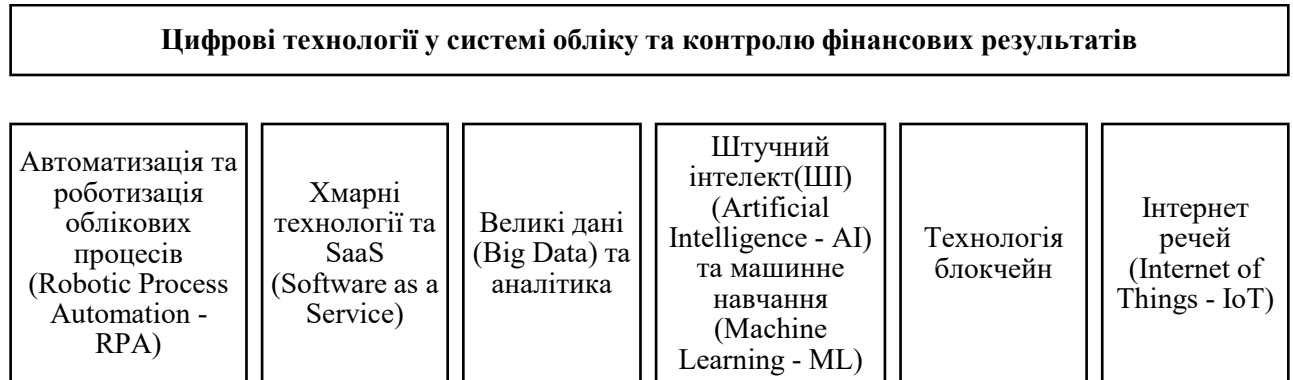

Рис. 1. Ключові цифрові інструменти, що застосовуються в обліку та контролі фінансових результатів

Джерело: сформовано авторами за джерелами [5-7; 10-12]

1. Автоматизація та роботизація облікових процесів (Robotic Process Automation - RPA).

Важливим вектором розвитку є впровадження автоматизації типових і повторюваних облікових операцій із використанням програмних роботів (ботів). Науковці [6] наводять такі переваги для обліку:

- зниження ризику помилок. Роботи-бухгалтери можуть виконувати рутинні завдання, такі як розрахунок податків, розподіл витрат, формування фінансових звітів тощо без похибок, що зменшує ризик виникнення фінансових помилок;
- підвищення ефективності. Роботи-бухгалтери можуть працювати без перерви, виконувати завдання швидше, ніж люди, та автоматизувати низку процесів, таких як обробка вхідних рахунків, взаємодія з банківськими системами тощо, що забезпечує підвищення продуктивності роботи бухгалтерського відділу;
- економія часу та ресурсів. Роботизація бухгалтерського обліку може допомогти зменшити час та ресурси, витрачені на виконання рутинних

завдань, що дозволяє бухгалтерам більше уваги приділяти стратегічним аспектам фінансового управління;

- забезпечення точності та відповідності. Використання роботів в облікових процесах може допомогти забезпечити дотримання внутрішніх правил, процедур та стандартів бухгалтерського обліку, що дозволяє забезпечити високий рівень відповідності. Роботи-бухгалтери можуть автоматично виконувати перевірку фінансових операцій та відповідність до внутрішніх та зовнішніх правил та нормативів, що допомагає забезпечити точність та відповідність бухгалтерського обліку.

- покращення аналітики. Роботизація може забезпечити швидкий доступ до даних, надати більше точної інформації для аналітики фінансових даних. Роботи-бухгалтери можуть автоматично збирати, аналізувати та обробляти велику кількість даних.

На нашу думку, RPA надає можливість автоматизувати такі процеси, як:

- збір і консолідацію даних про доходи та витрати з різних інформаційних систем;

- автоматичне формування бухгалтерських проведення щодо визнання доходів і витрат;

- розрахунок фінансових результатів (прибутку або збитку) за звітні періоди;

- формування та перевірку звітності про фінансові результати;

- контроль правильності віднесення витрат і доходів до відповідних періодів;

- виявлення відхилень між плановими та фактичними показниками;

- проведення внутрішніх контрольних процедур і аудит-тестів;

- підготовку аналітичних звітів для управлінських рішень;

- моніторинг ключових фінансових показників діяльності підприємства.

Впровадження RPA дозволяє значно скоротити час на виконання рутинних завдань, зменшити кількість помилок, звільнити бухгалтерів для виконання більш аналітичної та стратегічної роботи, а також підвищити оперативність отримання фінансової інформації.

2. Хмарні технології та SaaS (Software as a Service).

Хмарні технології в бухгалтерському обліку значно підвищують ефективність роботи завдяки зручному доступу до даних з будь якого місця. Вони знижують витрати на інфраструктуру та забезпечують автоматизацію рутинних процесів. Також «хмара» забезпечує високий рівень безпеки та резервного копіювання даних, що сприяє покращенню співпраці між членами команди та легкому масштабуванню систем відповідно до потреб бізнесу [5].

На нашу думку, перехід на хмарні облікові системи та використання програмного забезпечення як послуги (SaaS) надає підприємствам ряд суттєвих переваг у сфері обліку та контролю фінансових результатів, зокрема:

- забезпечує оперативний доступ до фінансової інформації в режимі реального часу, що підвищує швидкість прийняття управлінських рішень;
- сприяє підвищенню точності та достовірності облікових даних за рахунок автоматизації розрахунків і мінімізації людського фактора;
- дозволяє ефективно контролювати доходи, витрати та фінансові результати завдяки інтегрованим аналітичним інструментам;
- забезпечує гнучкість і масштабованість системи відповідно до потреб підприємства;
- знижує витрати на впровадження та обслуговування облікових систем у порівнянні з традиційними ІТ-рішеннями;
- підвищує рівень безпеки даних та їх збереження завдяки використанню сучасних технологій захисту інформації;
- сприяє інтеграції з іншими інформаційними системами підприємства, що забезпечує комплексний підхід до управління фінансовими результатами.

3. Великі дані (Big Data) та аналітика.

Цифрові технології генерують величезні обсяги даних з різних джерел (облікові системи, CRM, ERP, соціальні мережі, датчики IoT тощо). Аналіз цих великих масивів інформації (Big Data) відкриває нові можливості для обліку та контролю фінансових результатів, зокрема:

- забезпечує більш глибокий та всебічний аналіз доходів і витрат у розрізі видів діяльності, продуктів і центрів відповідальності;
- дозволяє виявляти приховані закономірності, тенденції та фактори впливу на фінансові результати;
- сприяє підвищенню точності прогнозування фінансових показників на основі аналітичних моделей;
- забезпечує оперативне виявлення відхилень фактичних показників від запланованих і швидке реагування на них;
- підвищує ефективність контролю за витратами та доходами завдяки автоматизованому моніторингу;
- створює передумови для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на основі даних;
- сприяє інтеграції фінансової та нефінансової інформації для комплексної оцінки результативності діяльності підприємства.

Аналітичні панелі (dashboards) забезпечують: візуалізацію показників рентабельності; контроль відхилень від бюджету; моніторинг маржинальності в режимі реального часу.

Таким чином, фінансовий результат стає динамічним індикатором ефективності діяльності, а не лише елементом фінансової звітності.

4. Штучний інтелект (ШІ)(Artificial Intelligence - AI) та машинне навчання (Machine Learning - ML)

Ці технології бухгалтерському обліку значно підвищують ефективність та точність обробки фінансових даних, автоматизуючи рутинні завдання та забезпечуючи глибший аналіз. Вони також допомагають у виявленні аномалій і ризиків, що сприяє зниженню помилок і шахрайства. Разом з тим,

впровадження цих технологій вимагає врахування питань кібербезпеки, етичних аспектів і можливих змін у структурах праці, що потребує ретельного управління та адаптації з боку організацій [5].

Вони стають все більш інтегрованими в облікові та контрольні системи, надаючи розширені аналітичні та прогностичні можливості, зокрема:

- забезпечують автоматизацію обробки великих обсягів фінансових даних із високою швидкістю та точністю;
- дозволяють здійснювати інтелектуальний аналіз фінансових результатів із виявленням прихованих закономірностей і трендів;
- сприяють підвищенню якості прогнозування доходів, витрат і прибутку на основі алгоритмів машинного навчання;
- забезпечують своєчасне виявлення аномалій, відхилень і потенційних фінансових ризиків;
- підвищують ефективність внутрішнього контролю та аудиту завдяки автоматизованому моніторингу операцій;
- сприяють мінімізації впливу людського фактора та зниженню ймовірності помилок у процесі обліку;
- дозволяють формувати аналітичні звіти та управлінські рекомендації в режимі реального часу;
- забезпечують інтеграцію з іншими цифровими системами підприємства (ERP, CRM), що підвищує комплексність управління фінансовими результатами.

Таким чином, використання технологій штучного інтелекту та машинного навчання створює передумови для підвищення ефективності обліку та контролю фінансових результатів, водночас потребуючи належного рівня технічного, організаційного та кадрового забезпечення.

5. Технологія блокчейн:

Блокчейн, як децентралізована та розподілена технологія обліку, має потенціал для трансформації певних аспектів обліку та контролю фінансових результатів, зокрема:

- забезпечує високий рівень прозорості фінансових операцій завдяки незмінності та відкритості записів у розподіленому реєстрі;
- підвищує достовірність облікових даних шляхом виключення можливості їх несанкціонованого коригування;
- сприяє автоматизації облікових процесів через використання смарт-контрактів, які виконуються при настанні визначених умов;
- зменшує ризики шахрайства та маніпулювання фінансовою інформацією;
- забезпечує спрощення процедур аудиту завдяки доступу до повної та перевіреної історії операцій у режимі реального часу;
- підвищує ефективність контролю фінансових результатів за рахунок оперативного відстеження господарських операцій;
- сприяє зниженню транзакційних витрат та скороченню посередницьких ланок у фінансових процесах;
- забезпечує інтеграцію з іншими цифровими технологіями, що формує єдине інформаційне середовище управління підприємством.

Отже, впровадження технології блокчейн відкриває нові можливості для підвищення надійності, прозорості та ефективності системи обліку і контролю фінансових результатів підприємства.

6. Інтернет речей (Internet of Things - IoT).

Інтегровані в мережу Інтернет датчики та пристрої IoT формують значні обсяги даних, які можуть застосовуватися для ведення обліку та здійснення контролю фінансових результатів, зокрема у виробничій і логістичній сферах:

- точний облік запасів – відстеження рівня запасів у режимі реального часу, запобігання їх нестачі або надлишку, оптимізація витрат на зберігання;
- контроль виробничих процесів – моніторинг роботи обладнання, облік споживання ресурсів, контроль якості продукції, що впливає на собівартість виробництва;

– керування логістичними процесами – моніторинг розташування та технічного стану транспортних засобів, раціоналізація маршрутів перевезень, а також контроль витрат на паливо й технічне обслуговування.

Охарактеризовані цифрові технології звісно мають ряд переваг та при їх запровадженні перед підприємствами постають певні виклики, ризики та бар'єри (табл.2).

Таблиця 2. Порівняльний аналіз ключових інновацій, що формують майбутнє бухгалтерії

<i>Технологія</i>	<i>Переваги</i>	<i>Виклики</i>
Хмарні технології	Швидкий доступ до даних; автоматизація рутинних завдань; зниження витрат на інфраструктуру; високий рівень безпеки та резервного копіювання.	Нестача розвинутої ІТ інфраструктури; місцеве законодавство; специфічні бізнес-умови.
Технології програмних роботів і ШІ	Автоматизація рутинних завдань; покращення точності і швидкості обробки; аналіз даних; виявлення аномалій і прогнозування тенденцій.	Проблеми кібербезпеки; етичні питання; можливі зміни в структурах праці.
Блокчейн-технології	Прозорість і аудит; автоматизація через смарт контракти; покращення безпеки; зменшення витрат на транзакції; інтеграція з іншими системами; спрощення міжнародних транзакцій.	Технічні труднощі впровадження; необхідність оновлення навичок персоналу; потреба у змінах в існуючих системах.
Технології Big Data	Удосконалення процедур; аналіз у реальному часі; покращення фінансової звітності; управління ризиками.	Необхідність знання аналітики даних; захист від несанкціонованого доступу; етичні стандарти.
Інтернет речей (IoT)	Доступ до даних у реальному часі; автоматизація збору та передачі даних; поглиблений аналіз фінансових показників.	Ризик цифрових атак; контроль зовнішнього доступу; забезпечення регулярної роботи IoT; кібербезпека.

Джерело: сформовано авторами за джерелом [5]

Необхідно зазначити, що цифрові платформи усувають традиційний розрив між фінансовим і управлінським обліком. Інтеграція дозволяє:

- поєднати дані бухгалтерського обліку з бюджетуванням;
- формувати фінансовий результат за центрами відповідальності;
- здійснювати сегментний аналіз прибутковості;
- отримувати управлінську звітність на основі первинних бухгалтерських даних.

У цифровому середовищі фінансовий результат перестає бути лише підсумковим показником звітності, а стає інструментом стратегічного

управління. З'являється можливість формувати паралельні моделі прибутковості — за видами продукції, проєктами, клієнтами або каналами збуту.

Трансформація методики обліку та контролю фінансових результатів не є лінійним процесом і визначається галузевою специфікою операційної діяльності підприємств. Впровадження цифрових інструментів потребує глибокої адаптації до архітектури формування доходів і витрат у конкретних секторах економіки:

- у промисловому секторі домінантним вектором є інтеграція облікових модулів із виробничими системами (IoT, MES-системи). Це дозволяє забезпечити деталізоване калькулювання собівартості в режимі реального часу та автоматизувати моніторинг відхилень фактичних витрат від нормативних значень;

- в аграрному бізнесі діджиталізація фокусується на розбудові систем цифрового моніторингу стану біологічних активів. Використання дистанційного зондування та сенсорних технологій мінімізує суб'єктивізм при оцінці сезонних ризиків та підвищує точність прогнозування майбутніх доходів через верифікацію очікуваної врожайності;

- для IT-галузі та сфери інтелектуальних послуг пріоритетним є впровадження систем проєктного обліку. Ключовий аспект полягає у автоматизованому розмежуванні витрат на дослідження та розробки, а також у розробці цифрових моделей оцінки вартості та амортизації специфічних нематеріальних активів;

- у капітальному будівництві цифровізація виступає інструментом предиктивного контролю довгострокових контрактів. Застосування методів автоматизованого визначення відсотка завершеності робіт дозволяє нівелювати ризики викривлення фінансового результату у звітному періоді;

- у сфері торгівлі трансформація базується на технологіях Big Data для обробки надвеликих масивів транзакційних даних. Це забезпечує можливість

динамічного управління маржинальністю асортиментного портфеля та оптимізації витрат на логістику.

Таким чином, цифровізація обліку фінансових результатів не може розглядатися як універсальний шаблон. Вона є адаптивною моделлю, архітектура якої безпосередньо залежить від галузевої специфіки доходів та витрат суб'єкта господарювання.

Отже, трансформація обліку фінансових результатів під впливом цифрових технологій полягає у:

- переході від ретроспективного до аналітико-прогнозного підходу;
- інтеграції фінансового та управлінського обліку;
- алгоритмізації розрахунків;
- впровадженні автоматизованого контролю;
- врахуванні галузевої специфіки.

У результаті фінансовий результат стає не лише підсумковим показником діяльності підприємства, а стратегічним інструментом управління та прийняття управлінських рішень в умовах цифрової економіки.

Цифровізація економіки трансформує не лише методологію обліку, а й систему контролю фінансових результатів. У сучасних умовах контроль набуває ризик-орієнтованого, безперервного та технологічно інтегрованого характеру, що відповідає вимогам міжнародних стандартів та національного регулювання.

Ризик-орієнтований підхід передбачає концентрацію контрольних процедур на ділянках із найбільшою ймовірністю суттєвих викривлень фінансового результату. Такий підхід ґрунтується на положеннях міжнародних стандартів аудиту, зокрема вимогах International Federation of Accountants щодо оцінки ризиків суттєвого викривлення (ISA 315, ISA 330).

У контексті формування фінансових результатів ключовими ризиками є:

- некоректне визнання доходів;
- помилки у розподілі витрат;
- маніпулювання оцінковими показниками;

– недостовірність резервів і забезпечень.

Відповідно до підходів Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO ERM), система внутрішнього контролю повинна інтегрувати управління ризиками у всі бізнес-процеси, що безпосередньо впливають на фінансовий результат.

В Україні ризик-орієнтований підхід також застосовується у сфері державного фінансового контролю та аудиту відповідно до рекомендацій Міністерство фінансів України.

Цифрові технології дозволяють перейти від періодичного контролю до автоматизованого моніторингу операцій у режимі реального часу.

Автоматизовані контрольні процедури включають:

- вбудовані алгоритми перевірки коректності проведення;
- контроль лімітів повноважень;
- автоматичне виявлення аномальних операцій;
- контроль відповідності облікової політики.

ERP-системи забезпечують створення контрольних «тригерів», які сигналізують про відхилення від нормативних параметрів. Такий підхід відповідає концепції внутрішнього контролю, закріпленій у рамках COSO та міжнародних стандартів внутрішнього аудиту.

У результаті підвищується своєчасність виявлення помилок та зменшується ризик викривлення фінансових результатів.

Цифровий аудит передбачає використання аналітичних інструментів, Big Data та спеціалізованого програмного забезпечення для аналізу 100% масиву операцій, а не вибірки.

Міжнародні підходи до цифрового аудиту активно розвиваються під егідою International Auditing and Assurance Standards Board, яка акцентує увагу на використанні data analytics у процедурі аудиту.

Безперервний моніторинг дозволяє здійснювати контроль операцій у реальному часі; автоматично формувати звіти про відхилення; оцінювати

вплив операцій на фінансовий результат; забезпечувати оперативне управлінське реагування.

Цифровізація систем обліку підвищує вразливість фінансової інформації до кіберзагроз. Серед основних ризиків: несанкціонований доступ до облікових даних; викривлення фінансової звітності через кібератаки; втрати даних; порушення конфіденційності.

Міжнародні підходи до управління кіберризиками регламентуються стандартами інформаційної безпеки, зокрема рекомендаціями International Organization for Standardization (ISO/IEC 27001).

Для мінімізації кіберризиків доцільно впроваджувати: багаторівневу систему доступу; шифрування фінансових даних; резервне копіювання; аудит інформаційної безпеки; інтеграцію систем кіберзахисту з обліковими платформами.

Захист фінансової інформації стає невід'ємною складовою системи контролю фінансових результатів.

Отже, розвиток системи контролю фінансових результатів в умовах цифровізації характеризується:

- впровадженням ризик-орієнтованого підходу;
- автоматизацією контрольних процедур;
- застосуванням цифрового аудиту та безперервного моніторингу;
- посиленням кіберзахисту фінансової інформації.

Таким чином, сучасна система контролю трансформується з періодичної перевірки у комплексну цифрову модель управління ризиками, що забезпечує достовірність і прозорість формування фінансових результатів підприємства.

Цифрова трансформація облікової системи потребує комплексного перегляду методології формування та контролю фінансових результатів. Удосконалення має охоплювати організаційні, методичні, технологічні та контрольні аспекти (табл. 3).

1. Удосконалення методології формування фінансових результатів передбачає запровадження цифрової облікової політики (автоматизоване визнання доходів, алгоритмічний розподіл витрат, інтеграцію фінансового та управлінського обліку, документування цифрових процедур), адаптацію облікової методики до вимог МСФЗ щодо визнання доходів, оцінки активів і визначення прибутку, а також галузеву диференціацію облікових моделей з урахуванням специфіки формування доходів і витрат.

Таблиця 3. Напрями удосконалення обліку та контролю фінансових результатів в умовах цифрової трансформації

№	Напрямок розвитку	Зміст трансформації	Очікуваний результат
1	Удосконалення методології формування фінансових результатів	Запровадження цифрової облікової політики; автоматизоване визнання доходів; алгоритмічний розподіл витрат; адаптація до МСФЗ; галузева диференціація моделей	Підвищення достовірності та обґрунтованості фінансового результату
2	Впровадження інтегрованих цифрових платформ	Єдине інформаційне середовище (ERP); автоматичне формування проведення; синхронізація фінансових даних; інтеграція з державними сервісами; хмарні технології	Оперативність обліку, мінімізація помилок, прозорість звітності
3	Розвиток ризик-орієнтованого контролю	Ідентифікація ризиків викривлення; внутрішній контроль за принципами COSO; автоматизовані перевірки та контроль аномалій	Зниження ризику викривлення фінансових результатів
4	Цифровий аудит і безперервний моніторинг	Використання Data Analytics; перевірка повного масиву операцій; аналітичні панелі контролю	Превентивний контроль та оперативне управлінське реагування
5	Посилення кібербезпеки	Системи управління інформаційною безпекою; розмежування доступу; резервне копіювання	Захист фінансової інформації та забезпечення її цілісності
6	Формування цифрової аналітичної моделі управління	Сегментний аналіз прибутковості; прогнозування; сценарне моделювання; оцінка впливу ризиків	Перетворення фінансового результату на стратегічний індикатор управління

Джерело: сформовано авторами

2. Впровадження інтегрованих цифрових платформ шляхом створення єдиного інформаційного середовища на базі ERP-систем, що забезпечує автоматичне формування бухгалтерських проведення, синхронізацію операційних і фінансових даних та контроль повноти відображення господарських операцій. Важливим є також використання хмарних технологій і інтеграція з державними електронними сервісами для мінімізації податкових ризиків і підвищення прозорості фінансових результатів..

3. Розвиток ризик-орієнтованої системи контролю передбачає ідентифікацію ключових ризиків викривлення фінансових результатів, запровадження внутрішнього контролю відповідно до принципів COSO та автоматизацію контрольних процедур (вбудовані перевірки операцій, контроль лімітів повноважень, виявлення аномальних транзакцій).

4. Запровадження цифрового аудиту та безперервного моніторингу ґрунтується на використанні інструментів Data Analytics для перевірки повного масиву господарських операцій, переході до концепції безперервного аудиту та створенні аналітичних панелей для контролю рентабельності й відхилень у режимі реального часу.

5. Посилення кібербезпеки фінансової інформації включає впровадження систем управління інформаційною безпекою, розмежування доступу до облікових систем, регулярний аудит ІТ-контролів і резервне копіювання даних.

6. Формування цифрової аналітичної моделі управління фінансовими результатами має передбачати автоматичне визначення фінансового результату, сегментний аналіз прибутковості, прогнозування, сценарне моделювання та оцінку впливу ризиків.

Така модель дозволяє трансформувати фінансовий результат із звітного показника у стратегічний індикатор ефективності діяльності підприємства.

Отже, удосконалення обліку та контролю фінансових результатів в умовах цифрових технологій передбачає: модернізацію методологічних підходів; інтеграцію цифрових платформ; розвиток ризик-орієнтованого контролю; впровадження безперервного аудиту; забезпечення кіберзахисту фінансових даних. Комплексна реалізація зазначених пропозицій сприятиме підвищенню достовірності фінансової інформації, прозорості діяльності підприємств та ефективності управлінських рішень у цифровій економіці України.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.
Цифрова трансформація економіки зумовлює системні зміни в обліку та

контролі фінансових результатів. Фінансовий результат у цифровому середовищі доцільно розглядати як інтегрований показник створення економічної цінності, сформований під впливом як фінансових, так і нефінансових чинників.

Встановлено, що впровадження електронного документообігу та інтегрованих цифрових платформ забезпечує оперативність, прозорість і достовірність формування доходів і витрат. Використання ERP-систем, Big Data, ШІ та автоматизованих рішень сприяє алгоритмізації облікових процесів і переходу до аналітичного та прогнозного управління фінансовими результатами. Обґрунтовано доцільність розвитку ризик-орієнтованої системи контролю, автоматизації контрольних процедур, запровадження цифрового аудиту та безперервного моніторингу. Водночас важливою умовою надійності фінансової інформації є посилення кібербезпеки.

Запропоновані напрями удосконалення, зокрема: удосконалення методології формування фінансових результатів; впровадження інтегрованих цифрових платформ; розвиток ризик-орієнтованого контролю; цифровий аудит і безперервний моніторинг; посилення кібербезпеки; формування цифрової аналітичної моделі управління, формують комплексну модель цифрової трансформації обліково-контрольної системи підприємства та сприяють підвищенню прозорості, фінансової стійкості й конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в умовах цифрової економіки. Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на розробку методичних підходів і рекомендацій щодо оцінювання ефективності цифровізації обліково-контрольних процесів та формуванням галузевих цифрових моделей управління фінансовими результатами.

Література

1. Мисака Г., Нарсія К. Удосконалення обліку фінансових результатів на основі застосування сучасних інформаційних технологій. *Молодий вчений*. 2019. № 3 (67). С. 1-5. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-1>

2. Булкот Г. В., Курачик В. Ю. Особливості обліку доходів, витрат і фінансових результатів підприємства в умовах цифровізації. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: збір. матер. XIV Міжнародної науково-практичної дистанційної конференції, 5 грудня 2025 року, м. Тернопіль. 2025. С. 336-339.

3. Гайдучок Т., Вітер С., Гданська Ю. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення для підвищення ефективності управління фінансовими результатами. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-85>

4. Маначинська Ю. Облік в цифровому забезпеченні бізнесу: трансформаційний підхід. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33. № 3. С. 327-336. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.327>

5. Євсєєва О.О., Іванова Н.А., Скорба О.А. Вплив цифрових інновацій на ефективність бухгалтерського обліку в Україні. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 1. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13296464>

6. Шмигель О.Є. Модернізація бухгалтерського обліку в контексті сучасного розвитку цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2023. Вип. 1. С. 94-98. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.1.13>.

7. Березівська М.Г. Розвиток організації бухгалтерського обліку під впливом технологічних змін. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. № (2(112)). С. 54–63. [https://doi.org/10.26642/ema-2025-2\(112\)-54-63](https://doi.org/10.26642/ema-2025-2(112)-54-63)

8. Орлов І.В. Роль системи документообігу для оптимізації бізнес-процесів. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2024. № 2(58). С. 45–49. [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-45-49](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-45-49)

9. Vagner I., Sarakhman O., Shurpenkova R. Analysis of the development of cloud technologies in accounting. *Technology Audit and Production Reserves*. 2023. Vol. 5(4(73)). P. 21–26. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2023.289245>

10. Приймак Н. Адаптація обліку та аудиту до викликів цифрової економіки: вплив штучного інтелекту. *Acta Academiae Beregsasiensis*.

Economics. 2025. № 10 (2025) С. 500- 515 <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-10-500-515>

11. Здирко Н.Г., Мулик Т.О., Мулик Я.І. Використання штучного інтелекту в аудиторській діяльності: переваги та виклики. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 3 (69). С. 39-53. DOI: 10.37128/2411-4413-2024-3-3

12. Здирко Н.Г., Мулик Т.О., Іщенко Я.П., Дриманова Л.М. Трансформація внутрішнього контролю підприємств у контексті цифровізації господарських процесів. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2025. № 2 (72). С. 23-46. DOI: 10.37128/2411-4413-2025-2-2

13. Левицький С. Електронний документ як елемент цифрової трансформації суб'єктів економіки. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 68. № 1. С. 44–51.

14. Сухорукова Г. Етапи розвитку ЕДО в Україні: від минулого до сучасності. URL: <https://hub.kyivstar.ua/articles/etapy-rozvytku-edo-v-ukrayini-vid-mynulogo-do-suchasnosti> (дата звернення: 11.02.2026).

References

1. Mysaka, H. and Narsiya, K. (2019), “Improvement of accounting for financial results based on the use of modern information technologies”, *Molodyi vchenyi*, vol. 3 (67), pp. 1-5. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-1>.

2. Bulkot, H.V. and Kurachyk, V.Yu. (2025) “Features of accounting for income, expenses and financial results of enterprises in the context of digitalization”, *Oblik, opodatkuvannia i kontrol: teoriia ta metodolohiia: zbir. mater. KhIV Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi dystantsijnoi konferentsii* [Accounting, taxation and control: theory and methodology: Proceedings of the XIV International Scientific and Practical Conference], Ternopil', Ukraine, pp., 336-339.

3. Haiduchok, T., Viter, S. and Hdanska, Yu. (2024), "Improvement of accounting and analytical support to increase the efficiency of financial results management", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-85>.

4. Manachynska, Yu. (2023) "Accounting in the digital support of business: a transformational approach", *Ekonomichniy analiz*, vol. 3(33), pp. 327-336. <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.327>.

5. Yevsieieva, O. O., Ivanova, N. A. and Skorba, O. A. (2024), "The impact of digital innovations on the efficiency of accounting in Ukraine", *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, vol. 1. available at: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13296464..>

6. Shmyhel, O. Ye. (2023) "Modernization of accounting in the context of the development of the digital economy", *Innovatsiina ekonomika*, vol. 1, pp. 94-98. available at: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.1.13>.

7. Berezivska, M.H. (2025) "Development of accounting organization under the influence of technological changes", *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, vol. 2(112), pp. 54–63. available at: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-2\(112\)-54-63..](https://doi.org/10.26642/ema-2025-2(112)-54-63..)

8. Orlov, I.V. (2024) "The role of document management systems in optimizing business processes", *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, vol. 2(58). pp. 45–49. available at: [https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2\(58\)-45-49..](https://doi.org/10.26642/pbo-2024-2(58)-45-49..)

9. Vagner, I., Sarakhman, O. and Shurpenkova, R. (2023), "Analysis of the development of cloud technologies in accounting", *Technology Audit and Production Reserves*. vol. 5(4(73), pp. 21–26. available at: <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2023.289245>.

10. Pryimak, N. (2025), "Adaptation of accounting and auditing to the challenges of the digital economy: the impact of artificial intelligence", *Acta Academiae Beregsiensis. Economics*. vol. 10, pp. 500-515 available at: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2025-10-500-515>.

11. Zdyrko, N. H., Mulyk, T. O. and Mulyk, Ya. I. (2024), “The use of artificial intelligence in auditing: advantages and challenges”, *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, vol. 3 (69), pp. 39-53. available at: 10.37128/2411-4413-2024-3-3.

12. Zdyrko, N. H., Mulyk, T. O., Ishchenko, Ya. P. and Drymanova, L. M. (2025), “Transformation of internal control of enterprises in the context of digitalization of business processes”, *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, vol. 2 (72), pp. 23-46. available at: 10.37128/2411-4413-2025-2-2.

13. Levytskyi, S. (2021) “Electronic document as an element of digital transformation of economic entities”, *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, vol. 1 (68), pp. 44–51.

14. Kyivstar (2026), “Stages of development of electronic document management in Ukraine: from the past to the present”, available at: <https://hub.kyivstar.ua/articles/etapy-rozvytku-edo-v-ukrayini-vid-mynulogo-do-suchasnosti> (Accessed 20 March 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 04.04.26

Прорецензовано / Revised: 15.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26